

Z P R A V O D A J S B Č

Jen pro vnitřní potřebu členů Společnosti
bratří Čapků (SBČ)

1. číslo

Prosinec

1976

Úvodem

Výbor SBČ se ujímá úkolu předkládat členům svůj Zpravodaj. Přistupuje k tomu s přesvědčením, že jde o jeden z přednostních cílů SBČ. Jádrem těchto cílů je soustavně sledovat výsledky studia, interpretace a odezvy uměleckého i lidského odkazu bratří Čapků a zároveň takové konkretizace podněcovat. Za víc než tři desetiletí uplynulé od doby, kdy se oba bratři navždy odmlčeli, pověřila se přesvědčivě velikost jejich významu pro českou i světovou kulturu. Trvalý a stoupající zájem o jejich dílo ve všech významných kulturních oblastech světa svědčí o tom, jak hluboko a zásadně se vy-

rovnávali s problémy, jež jsou z hlediska současného světa a jeho budoucího vývoje rozhodující. V tomto ojedinělém světovém dosahu bratři Čapků tkví jeden z podstatných rysů jejich tvorby.

Svou generační příslušností a dovršeností díla představují Čapkové postavy historické, spojené však přemnoha jemnými svazky tím, z čeho vyrůstal dnešek. Z tohoto zorného úhlu chce SBČ zaměřit své úsilí také na kritická a úhrnné hodnocení jejich díla a významu podobně, jako si to ukládají další sdružení, zasvěcená velkým zjevům české kultury (Společnost Boženy Němcové, Společnost Bedřicha Smetany a mnoho jiných).

Zpravodaj SBČ bude členům zasílán v rámci autorsko-redakčních, technických a finančních možností jako informativní

přehled, rozdělený na část věnovanou o-
tázkám díla a života bratří Čapků a na
část přinášející zprávy o činnosti SBČ.

Výbor SBČ uvítá podněty a připomínky
členů k obsahu Zpravodaje i k celkové
činnosti Společnosti.

Výbor SBČ Dr.

František Krčma :

Ve znamení dr. Miroslava Halíka

V posledních letech Společnost bratří
Čapků upustila od dřívější činnosti před-
náškové a výstavní a omezila se na téměř
každodenní součinnost se stále živým o-
hlasem literárního a výtvarného odkazu
obou velkých bratrů. Při nedostatku ně-
jakého oficiálního ústavu či kabinetu
bratří Čapků obraceli se nejen vědci, ú-
řady, instituce, publicistická zařízení,
film, literáti, ale i studenti litera-
tury a také obyčejní čtenáři na jednotlivé

známé členy výboru SBČ s žádostmi a dotazy nejrůznějšího druhu a rozsahu - od stručné informace, v kterém Čapkově díle je včerejší citát v novinách, až po žádost o konzultace k univerzitní disertační práci. Porady ke zřizování čapkovských památníků, kontakty s významnými zahraničními badateli, jakým je třeba profesor Nikolaj Sergejevič Nikolskij z Moskvy, studium a expertizy doslova stovek nejrůznějších edicí, dramatizací, filmových adaptací, hudebních zpracování, výstav, reprodukcí atd. v desítkách zemí světa a jazyků, to je vše, příkladem jmenováno, bylo by hladce zaměstnáno desítky osob v bytelné úřední instituci.

Tuhle nikde neevidovanou neuvěřitelnou práci dělala prakticky hrstička lidí, ale daleko nejvíc sám jediný člověk, jen tu a tam s přibráním nějakého

pomocníka; sám proto, že jednak nikdo kromě něho neměl potřebný přehled a znalosti, jednak proto, že nikdo se neodhodlal obětovat této neviditelné a nijak zvlášť honorované činnosti každou volnou chvíli svého života. Tímto mužem byl v posledním desetiletí předseda Společnosti dr. Miroslav Halík.

Jeho úmrtím před více než rokem nastalo vakuum, které zatím nikdo nemůže vyplnit. Pro život Společnosti to znamená kritické období, kdy musí vyvinout nejvyšší úsilí, aby vůbec mohla plnit své cíle. Této situaci musí čelit nový výbor jen zmobilizováním všech potenciálních sil v členské základně. Je vyloučeno,, aby ztrátu Miroslava Halíka mohl nahradit výbor sám. Zejména je nutno získat pro spolupráci mladé zájemce o úkoly Společnosti. Výbor musí prověřit,

zda je to dosažitelné, musí se o to pokusit, nemá-li Společnost degenerovat na skupinu pár vědeckých zájemců a několika zanícených „pamětníků“. Odkaz obou bratří je stále živý, ba možno říci aktuální, protože se dotýká věčných hodnot uměleckých, estetických a mravních.

Tolik zatím stručně o tom, co znamená „vyplnit mezeru po Miroslavu Halíkovi“. Vykročili jsme zatím uspořádáním několika večerů, zejména pietním uctěním památky tohoto třetího významného předsedy Společnosti po národním umělci Václavu Rabasovi a národním umělci dr. Františku Langrovi. Je to jen začátek našeho úsilí. Musíme ukázat novou životaschopnost, aby Společnost získala z řad členů takovou podporu, jakou pro své existování potřebuje.

Tenhle zásadní úvod nemá vyčerpávat

naše hodnocení zásluh a významu Miroslava Halíka. K tomu se vrátíme v dalších číslech Zpravodaje. Je to jen stručný ukazatel jediné schůdné cesty vpřed.

I. K DÍLU A ŽIVOTU BRATŘÍ ČAPKŮ

Z muzea bratří Čapků

Rodiště Karla Čapka, Malé Svatoňovice na Trutnovsku, pečuje nepřetržitě od r. 1946, s velkým zaníceným úsilím svých občanů, o cenný sbírkový soubor k dílu bratří Čapků. Explicitně byla dosud soustředěna do prostor kolem Karlovi rodné světnice v budově na náměstí této půvabné podhorské obce. Ke zrodu i dalšímu rozvíjení muzea přispíval podstatně dr. Miroslav Halík. R. 1972 uvedl svatoňovický národní výbor jako investor do chodu akci, jejímž výsledkem se stává podstatné rozšíření Muzea bratří Čapků a jeho modernizace, odpovídající svou úrovní

světovému významu obou umělců. Tvůrčí kolektiv, pověřený komplexním řešením tohoto úkolu, má nyní tyto členy: arch. Bohuslav Rychlík (prostorové řešení, interiérové zařízení expozice a koncepce instalace), dr. Marta Dandová, pracovnice Památníku národního písemnictví (dílo a osobnost K. Čapka), dr. Jaroslav Slavík, pracovník Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, (dílo a osobnost J. Čapka), Milan Kodejš, výtvarník Památníku národního písemnictví (grafické řešení instalace exponátů); do svého skonu r. 1975 byl vedoucím členem tvůrčího kolektivu dr. Miroslav Halík.

Po překonání různých technických komplikací a po vynaložení velkého pracovního úsilí obětavými svatoňovickými občany, na prvním místě správcem muzea Josefem Kábrtem, dospívá nyní celá akce do posledního roku realizace: Interiérové

zařízení podle návrhů arch. Rychlinka ve 2. poschodí (pro exponáty k dílu a životu J. Čapka od podzimu 1904, tj. od jeho vstupu na pražskou Uměleckoprůmyslovou školu) je v podstatě dohotoveno, J. Slavík dokončuje scénář expozice podle libreta vypracovaného už dříve. Návrhy interiérového zařízení 1. poschodí (pro exponáty mládí obou bratří a k dílu a životu K. Čapka) jsou vytvořeny, přistupuje se ke zhotovení instalačních prvků a scénář této expozice dokončuje M. Dandová. Současně dořeší tvůrčí kolektiv i schodištní prostory muzea. V delší etapě dojde k vytvoření přízemí muzejní budovy (v základní podobě už upraveného) pro dočasné výstavy a provozních prostor muzejní správy v 1. poschodí. Nakonec se plánují i architektonická zlepšení externí budovy.

Institucionální patronát nad rekon-

strukcí muzea převzali Památník národního písemnictví, Ústav teorie dějin umění ČSAV a Národní galerie v Praze.

Památník Karla Čapka na Strži ve Staré Huti u Dobříše, otevřený v r. 1963 se už stal dobře známým cílem nepřetržitého proudu návštěvníků. Také zde odevzdal veřejnosti výsledky svých čapkovských studií M. Halík jako libretista a scénárista; architektonické řešení interiérů je cílem arch. Zdeňka Rossmana. Čapkova Strž je spravována Střediskem památkové péče Středočeského kraje. V současné době není Památník Karla Čapka (a jeho ženy Olgy Scheinpflugové) pro chystané stavebně udržovací práce přístupný. SBČ sleduje postup této záležitosti a bude podávat ve Zpravodaji informace o jejím průběhu.

V zámku Chyšce na Karlovarsku se chystá

už delší dobu otevření pamětní síně Karla Čapka, připomínající jeho zdejší působení v r. 1917. Náplň připravované expozice vypracovala Marie Šulcová, autorka knihy Kruh mého času (Plzeň, 1975). K realizaci má dojít po dokončení rekonstrukce zámku. -----

Také městské muzeum v Úpici věnovalo síň památce obou bratří.

Retrospektivní výstava Josefa Čapka

Národní galerie v Praze připravuje k 90. výročí narození J. Čapka (23.3.1887) velkou retrospektivní výstavu jeho díla. První část se má uskutečnit v červnu až září 1977 v Praze ve Valdštejnské jízdárně (obrazy) a v paláci Kinských (kresby); druhá část retrospektivy přesáhne do let 1978-1979, kdy bude v paláci Kinských instalováno Čapkovo grafické dílo. K první části retrospektivy byl připraven k tis-

ku obsáhlý katalog se studii J. Opelíka (literární dílo) aj. Slavíka (výtvarné dílo), syntetický úvod přinese studie J. Kotalíka.

Vydání knih bratří Čapků

Nové vydání Sebraných spisů bratří Čapků, chystané v Čs. Spisovateli, obsáhne 25 svazků, včetně statí kritických a estetických, jež knižně dosud nevyšly (přípravou edice se zabývá kolektiv pracovníků Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV.

Do pražského Čapkova archivu nepřestávají docházet překlady jeho děl ve všech jazycích světa - naposledy Zahradníkův rok v japonštině a Sebrané spisy v ruštině, jež obsáhnou 7 dílů. Dosud vyšly čtyři. Mimo tuto edici vyšel v SSSR r. 1976 ještě svazek, v němž je Válka s mloky, Matka, Apokryfy a Povídky v nákladu

303 000 výtisků.

K vydání v pražském nakladatelství Odeon je připravena (péčí editorů J. Ope-
líka aj. Slavíka) kniha dopisů J. Čapka
jeho budoucí ženě Jarmile Pospíšilové
z let 1910-1918; na vyjití začátkem r. 1979.

Národní umělec Karel Höger o K. Čapkovi

Národní umělec Karel Höger přednesl
na večeru SBČ, věnovaném památce M. Halí-
ka, texty dopisů K. Čapka jeho studentské
lásce z doby, kdy chodil do gymnasia
v Hradci Králové. Na poděkování výboru
SBČ za toto vystoupení odpověděl Karel
Höger dopisem, z něhož citujeme:

Čapkovo jméno a jeho dílo nedílně souvi-
selo s mými hereckými začátky. Naučil
jsem se na něm kráse a líbeznosti našeho
jazyka. Ta krása mě učila instinktivně se
stavět k novým úkolům, které mi ukláda-
lo divadlo, byla mi tmelem k tomu, co se v
člověku, dozrávajícímu lidsky, cito-
vě i
umělecky, ukládalo do pevných vr-
stev. Dodnes vyznávám s Karlem Čapkem,

Že co dáváme řeči, dáváme národnímu vědomí, věřím, že obsahem české řeči je české srdce a její tisíciletý zpěv. A ten nestárnoucí, ale stále trvajícím poklad české řeči, z něhož je mi dáno tvořit a v němž nacházím inspiraci, látku i výraz, bude znít pod každou částí každé mé role.

II. ZPRÁVY Z ČINNOSTI SBČ

Složení výboru SBČ.

Na valném shromáždění SBČ 8.4.76 byli zvoleni tyto členové výboru (uvádíme podle nynějšího pověření funkcemi):
Předseda: dr. František KRČMA, Praha 6
Místopředseda: dr. Jaroslav SLAVÍK, Praha 10
Jednatelka: Milena PFANNOVÁ, Praha 9
2. jednatelka: Marie ŠULCOVÁ, Praha 10
Zapisovatelka: Blanka ZINÁKOVÁ, Praha 10
Další členové: Anežka ČERVENKOVÁ, Praha 10;
dr. Jaroslav DOSTÁL, Praha 10 zasloužilý umělec František FILIPOVSKÝ, Praha 3; dr. Tomáš HALÍK, Praha 4; doc. Eduard HOFMANN, Praha 5; zasloužilý umělec Štěpán LUCKÝ, Praha 6; Marie PAŠOVÁ, Praha 3; dr. Jiří ŠETLÍK, Praha 4.
Náhradníci: ing. Ludmila FIŠNEROVÁ, Praha 10; Ludmila Fridrichová, Praha 10; ing. Čestmír JERHOT, Praha 4.
Přehlížitelé účtů: Jan MOJŽÍŠ, Praha 3; dr. Josef NAVRÁTIL, Praha 6.

Zástupce M. Svatoňovic: Josef KÁBRT,
správce Muzea bratří Čapků.

Uspořádané večery SBČ

Ve spolupráci s Literárněvědnou společností při ČSAV byly realizovány 16.6.76 večer na paměť Miroslava Halíka (30.6.1901 - 5.8.1975), 9.11.76 beseda o pedagogické epizodě z mládí K. Čapka na zámku v Chyši. K úspěšnému průběhu i ohlasu obou pořadů se ve Zpravodaji vrátíme.

Vzpomínka u hrobu Karla Čapka

V úmrtní den Karla Čapka uskutečnila SBČ 25.12.76 kolektivní vzpomínku u jeho hrobu na Vyšehradě. Promluvil předseda SBČ dr. Krčma, dvě básně Olgy Scheinpflugové přednesla zasloužilá umělkyně Vlasta Fabiánová, členka Národního divadla v Praze. SBČ se tím vrátila ke staré tradici.

Další nejbližší akce SBČ

V úterý 8.2.77 uspořádá SBČ slavnostně přednášku dr. Josefa Brambory v malém sále Městské knihovny v Praze 1, nám. Dr. Vacka, na téma „Karel Čapek a Otakar Fischer“. Textové ukázky přednese zasloužilý umělec František Filipovský, člen Národního divadla v Praze. Začátek v 18 hodin.

Reprint plakátu Josefa Čapka

Uměleckopřemýšlové muzeum v Praze, vlastníci jednu z největších sbírek plakátů u nás, vydává pro sběratele reprinty významných děl z této sbírky. Ke konci r. 1976 vydalo ve formátu 60,5 x 36 cm plakát J. Čapka k uvedení hry Arnošta Dvořáka na někdejší scéně Červené sedmy. Plakát se prodává v pokladně muzea, ul. 17.

Listopadu 2, Praha 1, za 3 Kč (muzeum může posílat plakáty poštou. Mimo-
pražským zájemcům - členům SBČ odešle pla-
kát z rezervovaných 50 výtisků) jedna-
telka SBČ Milena Pfanová, Novosibiřská
42, 250 85 Praha 9 - Újezd n. Lesy, proti
zaslání roličkového obalu.

Výbor SBČ členům k novému roku 1977

Výbor přeje všem členům šťastný a
spokojený nový rok a těší se na nová se-
tkání při čapkovských akcích. Pro členy,
kteří mají uhrazený členský příspěvek za
r. 1976, příkládám k tomuto číslu Zpra-
vodaje jako novoroční pozdrav portrétní
fotografii K. Čapka.

K dnešnímu číslu Zpravodaje je připojena
složenka k zaplacení členského příspěvku
20 Kčs na r. 1977

ZPRAVODAJ S B Č , 1. číslo, prosinec 1976.
Informace pro členy Společnosti bratří
Čapků, registrované z pověření výboru SBČ
kruhem: K. Čechák, J. Opelík, J. Reitmanno-
vá - Scheinpflugová, J. Slavík J. Šetlík.
Zpravodaj je rozesílán podle potřeby a
technických možností.

Adresa společnosti: Poštovní schránka
284, hlavní pošta, Jindřišská 14, 110 00
č.11-3001-8, běžný účet č. 909 542 České
státní spořitelny, městská pobočka,
Václavské nám. 42, 110 03 Praha 1.

552/3151/Č